

Облік у банках

2024/2025 навч. рр.

Галузь знань – 07 Управління та адміністрування
Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Освітня програма – Управління фінансами, банківська справа та страхування

Освітній рівень – перший (бакалавр)

Цикл підготовки – професійний

Кількість кредитів ЄКТС – 6

Семестр – 7

Сторінка курсу в MOODLE –

Лектор курсу – Орлова Вікторія Миколаївна (кандидат економічних наук)

Профайл викладача – <https://kart.edu.ua/staff/orlova-viktorija-mikolaiivna>

Контакти викладача (e-mail) – viktoriiarlova@kart.edu.ua

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://lib.kart.edu.ua>

Консультації з питань вивчення дисципліни – четвер 14.00 -15.00 (zoom)

Метою освітньої дисципліни є вивчення майбутніми фінансистами теоретичних та практичних засад здійснення основних банківських операцій, правилами відображення їх у звітності.

Пререквізити: знання здобуті в процесі вивчення дисциплін за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти – «Вступ до фаху», «Гроші і кредит», «Мікроекономіка».

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності здобувачів.

Інтегральну компетентність - здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондовий ринок або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності

Заплановані загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність працювати у команді.

ЗК 15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

СК 3. Здатність застосовувати комп'ютерні технології обробки даних для вирішення економічних завдань, здійснення аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 5. Навички використання сучасних джерел економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 6 Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

СК 7 Здатність складати та аналізувати фінансову звітність

СК 10 Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення

Результати навчання (РН):

ПР 9. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР 10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

Дисципліна «Облік в банках» є однією з профільних дисциплін у системі підготовки бакалаврів освітньої програми «Управління фінансами, банківська справа та страхування». Завданням дисципліни є оволодіння студентами теоретичними основами, методикою і технікою складання фінансової, статистичної та спеціальної звітності, передбаченої законодавством України.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Бухгалтерський облік банку як система реєстрування та підбиття підсумків операцій, виконуваних у банківському бізнесі, є важливим джерелом фінансової інформації про господарську діяльність та елементом структури внутрішнього контролю.

Вибіркова дисципліна «Облік у банках» передбачає опанування здобувачами вищої освіти методики бухгалтерського обліку банківських операцій і правил відображення їх у фінансовій звітності, а також забезпечує формування вміння поєднувати теоретичні і практичні навички процесі вивчення основних змістовних модулів. Завдання вивчення освітньої дисципліни:

- засвоїти методику бухгалтерського обліку основних банківських операцій та правил відображення їх у звітності;
- ознайомитись з чинним законодавством та передовим досвідом організації та методики обліку у банках;
- вивчити методику підготовки й інтерпретації основних фінансових звітів;
- набути професійних навичок практичної роботи із зазначеної дисципліни.

Методи навчання

Інтерактивні лекційні та практичні заняття, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань.

Організація навчання

Зміст курсу «Облік у банках» дозволяє одержати необхідні знання, які відповідають вимогам до фахівців вищої кваліфікації.

Облік у банках / схема курсу

<i>Поміркуй</i>	Лекції		
	Довідковий матеріал		
	Презентації		
	Обговорення аудиторії	в	<i>Виконай</i>

	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	<u>Залік</u>	

Практичні заняття націлені на вивчення здобувачами вищої освіти питань з обліку банківських операцій і внутрішньогосподарського обліку. **Самостійна робота** здобувачів вищої освіти повинна бути направлена на поглиблене вивчення окремих питань, нормативних документів, законів України, інструкцій, додаткової літератури, що впливатиме на розширення економічного кругозору фахівця.

Особлива увага акцентується на вивченні бухгалтерського обліку як основного джерела інформації про фінансово-майновий стан підприємства та результати його діяльності, яка необхідна як внутрішнім, так зовнішнім користувачам для прийняття рішень.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, навчальний посібник, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Зокрема:

- 1 <http://lib.kart.edu.ua/> (Ресурси бібліотеки УкрДУЗТ)
- 2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);
- 3 <https://www.kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України);
- 4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України);
- 5 <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в підприємницькій сфері)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Теми курсу

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Система бухгалтерського обліку в банках та облік традиційних банківських операцій.

Тема 1. *Загальні основи і принципи бухгалтерського обліку в банках*

Тема 2. Облік капіталу

Тема 3. Облік касових операцій

Тема 4. Облік розрахункових операцій

Тема 5. Облік депозитних операцій

Тема 6. Облік операцій з кредитування

Модуль 2.

Змістовий модуль 2. Облік фінансових інвестицій, операцій в іноземній валюті, внутрішньо- банківських операцій та складання фінансових звітів.

Тема 7. Облік операцій з цінними паперами

Тема 8. Облік операцій в іноземній валюті

Тема 9. Облік операцій з основними засобами та нематеріальними активами

Тема 10. Облік операцій з лізингу

Тема 11. Облік доходів і витрат

Тема 12. Складання фінансових звітів

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

План лекцій та практичних занять перший семестр вивчення дисципліни

тиждень	Кількість годин	Тема лекцій	Тиждень/ год	Тема практичних занять
		Загальні теоретичні засади і принципи бухгалтерського обліку в банках		Визначення поняття «бухгалтерський облік в банках». Задачі бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік як складова інформаційної системи банку. Етапи та план організації бухгалтерського обліку. Елементи організації бухгалтерського обліку. Загальні положення та принципи побудови Плану рахунків в банках. Огляд фінансових звітів банку:

			балансовий звіт, звіт про фінансові результати. Головні елементи та облікові формули фінансових звітів.
		Облік капіталу <i>банку</i>	Структура капіталу комерційного банку. Джерела формування статутного капіталу банку. Система рахунків для обліку операцій з формування капіталу банку. Методика обліку внесків до статутного капіталу. Бухгалтерський облік емісійних різниць у процесі первинного розміщення акцій. Методика операцій, пов'язаних з випуском, продажем, викупом та перепродажем акцій власної емісії. Порядок обліку нарахування та сплати дивідендів. Облік операцій з формування фондів та резервів банку за рахунок нерозподіленого прибутку.
		Облік касових <i>операцій</i>	Особливості обліку інкасації грошового виторгу
5		Облік розрахункових операцій <i>банку</i>	Нормативна база, що регламентує сучасну систему безготівкових розрахунків в Україні. Принципи організації безготівкових розрахунків. Форми безготівкових розрахунків. Загальні правила документообігу та вимоги щодо оформлення розрахункових документів. Облік розрахунків із застосуванням платіжних доручень та платіжних вимог-доручень. Облік розрахунків із застосуванням розрахункових чеків. Облік розрахунків за акредитивами. Облік розрахункових операцій з векселями. Облік безготівкових розрахунків з використанням банківської платіжної картки. Облік розрахунків платіжними вимогами в разі здійснення примусового списання (стягнення) коштів.
7		Облік депозитних операцій <i>банку</i>	Класифікація депозитів за економічним змістом та строками використання коштів. Активні і пасивні депозитні операції та відображення результатів їх проведення у фінансовій звітності.

			<p>Правила бухгалтерського обліку депозитних операцій. Облік номіналу депозиту. Методи виплати процентів: за період і на період. Вплив методу виплати процентів на облік номіналу депозиту. Бухгалтерський облік нарахування процентів за депозитом. Облікова політика банку щодо використання методу нарахування процентів за депозитними операціями. Облік погашення депозиту. Облік депозитів овернайт.</p>
		Облік операцій з кредитування	<p>Позабалансові кредитні операції та порядок визначення кредиту балансовим активом. Структура відображення кредитних операцій у Плані рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України. Загальні принципи бухгалтерського обліку кредитних операцій. Облік номіналу кредиту. Облік нарахованих доходів. Облік операцій за овердрафтом. Облік операцій репо. Облік факторингових операцій. Облік операцій з дисконту векселів. Порядок бухгалтерського обліку позабалансових кредитних операцій. Облік застави. Порядок формування резервів на покриття можливих збитків від кредитних операцій. Облік сумнівних кредитів та резервів під кредитні ризики.</p>
Модульний контроль знань			
		Облік операцій з цінними паперами	<p>Структура відображення операцій банку з цінними паперами у Плані рахунків бухгалтерського обліку. Теоретичні засади класифікації портфеля цінних паперів банку. Облік вкладень в асоційовані та дочірні компанії. Порядок та облік перекласифікації цінних паперів з одного портфеля до іншого. Облік власних боргових зобов'язань банку. Облік нарахування доходів (витрат) за операціями з цінними паперами. Облік формування та використання резерву на відшкодування можливих збитків банків від операцій з цінними</p>

				паперами.
0-11		Облік операцій в іноземній валюті		Реалізований та нереалізований результат від операцій з іноземною валютою. Бухгалтерський облік готівкових обмінних операцій в іноземній валюті. Облік операцій в іноземній валюті, що виконуються за дорученням клієнтів банку. Облік міжбанківських обмінних операцій в іноземній валюті. Облік доходів (витрат) за операціями, що здійснені в іноземній валюті. Методи розрахунку реалізованого фінансового результату від операцій з іноземною валютою. Коригування статей балансу при зміні валютних курсів. Відображення результатів коригування в системі рахунків бухгалтерського обліку.
2-13		Облік операцій з основними засобами та нематеріальними активами. Облік операцій з лізингу		Облік операцій з фінансового лізингу на балансі лізингодавця та лізингоодержувача. Облік операцій з оперативного лізингу. Продаж необоротного активу з укладенням угоди про його одержання продавцем у лізинг.
4-15		Облік доходів і витрат		Основні правила бухгалтерського обліку доходів та витрат банку. Бухгалтерський облік процентних та комісійних доходів і витрат банку за принципами міжнародних стандартів обліку: нарахування, відповідності, обережності. Особливості податкового обліку валових доходів та валових витрат. Способи ведення обліку валових доходів та валових витрат: позасистемно; на балансових рахунках; на позабалансових рахунках. Порядок закриття рахунків доходів і витрат та підрахунок фінансових результатів поточного року. Облік нарахування, сплати податку на прибуток та розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість. Облік відстроченого податку на прибуток.
		Складання фінансових звітів		Бухгалтерський баланс. Облікова формула бухгалтерського балансу. Типова структура балансового звіту банку. Звіт про фінансові

				результати. Типова структура звіту про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Типова структура звіту про рух грошових коштів. Звіт про власний капітал.
Модульний контроль знань				
Разом 30 годин			Разом 15 годин	

Форми і методи оцінювання

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ зі змінами та доповненнями – <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-pro-kontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>

Види контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Методи контролю: виконання практичних завдань (усне і письмове опитування), відповіді на тестові завдання за темами курсу, тестовий модульний контроль, залік.

Максимальна кількість балів за модуль			
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль	
до 60	до 40	до 100	
Поточний контроль		2 семестр	
Виконання поточних контрольних завдань		20	
Виконання в строк самостійних робіт за темами курсу		20	
Виконання та захист розрахункової роботи		20	
Підсумок		60	
Визначення назви за державною шкалою (оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90–100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82–89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75–81	C

ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	69–74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60–68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35–59	FX
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Результати навчання

Вивчення основних законодавчих та нормативних документів, які регламентують процес формування та подання звітності підприємств.

Вивчення змісту, структури і порядку складання всіх форм звітності, які подає підприємство певним користувачами.

Пізнання економічної сутності показників звітності, їх місце і роль в оцінюванні діяльності підприємства.

Формування умінь заповнювати будь-які форми звітності; забезпечувати достовірність їх даних і використовувати останні для прийняття відповідних управлінських рішень.

Основні заходи запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського держаного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти доступне за посиланням: https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/poloz_zap_plagiat.pdf

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Питання для підсумкового контролю знань (до заліку)

1. Предмет і метод бухгалтерського обліку в банках.
2. Логічні схеми взаємозв'язку груп окремих розділів Плану рахунків банку.
3. Характеристика та особливості синтетичного та аналітичного обліку в банках.
4. Обов'язкові та необов'язкові параметри аналітичного обліку в банках.
5. Формування номера аналітичного рахунку в банках.
6. Чи існують принципові розбіжності між балансом банку та балансом підприємства?
7. Залишки за якими класами чинного Плану рахунків формують статті активу балансу?
8. Залишки за якими класами чинного Плану рахунків формують статті пасиву балансу?
9. Яку інформацію несуть статті активу та пасиву балансу, показані зі знаком «-»?
10. Як розуміти поняття «мультивалютність плану рахунків»?
11. За якими рахунками у балансі обліковується результат фінансово-господарської діяльності?
12. Дайте характеристику технічним рахункам чинного Плану рахунків.
13. Класифікація банківських документів.
14. Особливості записів за контрпасивними рахунками в процесі обліку капіталу банку.
15. Облік операцій з акціями власної емісії в процесі державної реєстрації банку.
16. Визначення емісійних різниць та приклад їх обліку в банку.
17. Облік розрахунків з акціонерами за несплаченим статутним капіталом.
18. Облік операцій з нарахування дивідендів та розрахунків з акціонерами.
19. Облік операцій викупу власних акцій банку, що перебувають у

власності акціонерів (викуп, розміщення, анулювання).

16. Правила обліку витрат банку. Навести приклади кореспонденції рахунків.

21. Облік процентних доходів та витрат банку.

22. Методи визначення кількості днів для розрахунку процентних доходів (витрат).

23. Облік комісійних доходів та витрат банку.

24. Облік витрат на утримання персоналу банку.

25. Облік операцій за рахунками «Доходи майбутніх періодів» та «Витрати майбутніх періодів».

26. Облік нарахування спеціального резерву під прострочені та сумнівні нараховані доходи.

27. Облік часткового або повного погашення контрагентами заборгованості за нарахованими доходами, списаної з балансу за рахунок резервів.

28. Порядок визнання витрат у підсистемі фінансового обліку.

29. Податковий облік у банках та способи й організація його ведення.

30. Облік процедури згортання доходів і витрат банку.

29. Відображення в системі рахунків фінансового результату діяльності банку.

32. Облік нарахування та сплати податку на прибуток.

33. Дати визначення та характеристику поняттям «відстрочені податкові активи» та «відстрочені податкові зобов'язання».

34. Облік операцій з підкріплення операційної каси банку.

35. Організація і нормативно-правове забезпечення ведення касових операцій у банках України.

36. Облік внутрішньобанківських операцій банків з використанням готівки.

37. Облік операцій з банківськими металами.

38. Облік розрахунків за допомогою систем дистанційного обслуговування.

39. Облік коштів за операціями з емісії та видачі банківської платіжної картки.

40. Внесення коштів на картрахунки юридичних і фізичних осіб.

41. Бухгалтерський облік операцій з видачі готівкових коштів із використанням платіжних карток.

42. Класифікація кредитів за ступенем ризику.

- 43.Облік формування резервів під можливі втрати банків за кредитними операціями.
- 44.Використання позабалансових рахунків за операціями з кредитування.
- 45.Облік іпотечних кредитів.
- 46.Характеристика та основні риси обліку окремих кредитних операцій банку (кредитна лінія, овернайт, овердрафт, кредити, надані за операціями репо, факторингу та за врахованими векселями).
- 47.Облік пасивних міжбанківських вкладних (депозитних) операцій.
48. Бухгалтерський облік формування спеціальних резервів на покриття можливих втрат за розміщеними вкладками (депозитами) та за нарахованими доходами.
49. Облік сплачених банком відсотків за депозит (вклад) авансом.
50. Порядок обліку, зберігання та знищення бланків ощадних (депозитних) сертифікатів.
- 51.Облік випуску і погашення банком депозитних (ощадних) сертифікатів.
- 52.Облік операцій банку з борговими цінними паперами у портфелі банку до погашення.
- 53.Облік зменшення корисності цінних паперів та формування резервів.
- 54.Облік реалізації цінних паперів.
- 55.Облік інвестицій в асоційовані і дочірні компанії.
- 56.Облік переведення цінних паперів з одного портфеля до іншого.
- 57.Облік цінних паперів власної емісії.
- 58.Облік цінних паперів власного боргу.
- 59.Облік обмінних операцій банку в іноземній валюті.
- 60.Облік інших неторговельних операцій банку в іноземній валюті.
- 61.Облік торговельних операцій в іноземній валюті.
- 62.Облік строкових операцій в іноземній валюті.
- 63.Методи розрахунку реалізованого результату за операціями в іноземній валюті.
- 64.Порядок та облік переоцінки основних засобів та інших необоротних активів банку.
- 65.Облік поліпшення і ремонтів необоротних активів.
- 66.Методи нарахування амортизації.
- 67.Облік нарахування амортизації за необоротними активами.

68.Облік операцій з вибуття основних засобів і нематеріальних активів банку.

69. Проаналізувати особливості обліку операцій з оперативного лізингу на балансі лізингодавця та лізингоодержувача.

70. Які принципові відмінності існують між фінансовим та оперативним лізингом?

71. Економічна сутність концепції теперішньої вартості грошей щодо розрахунку мінімальних лізингових платежів.

72.Облікова процедура за оперативним лізингом на балансі лізингодавця.

73.Облікова процедура за оперативним лізингом на балансі лізингоодержувача.

74.Облік доходів і витрат за операціями лізингу.

75.Охарактеризувати методи нарахування амортизації.

76. Склад фінансової звітності банків. Основні вимоги щодо форм фінансової звітності банків.

77. Якісні характеристики фінансової інформації звітів.

78. Порядок, періодичність складання та вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності.

79.Особливості складання квартальної фінансової звітності банків.

80.Особливості складання річної фінансової звітності в банках.

81.Особливості складання консолідованої фінансової звітності банків.

82.Порядок подання банками фінансової звітності до Національного банку та її оприлюднення.